

AALBORG UNIVERSITY
DENMARK

Aalborg Universitet

Økonomien som politisk game changer?

Andersen, Jørgen Goul

Publication date:
2015

Document Version
Tidlig version også kaldet pre-print

[Link to publication from Aalborg University](#)

Citation for published version (APA):

Andersen, J. G. (2015). Økonomien som politisk game changer? Mandag Morgen. Tilgået feb. 14, 2015, fra <https://www.mm.dk/blog/oekonomien-politisk-game-changer>

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- ? Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- ? You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- ? You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal ?

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us at vbn@aub.aau.dk providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Økonomien som politisk *game changer*?

Et folketingsvalg står for døren, og flere føler sig sikre på udfaldet. Men den økonomiske virkelighed kan vende op og ned på politikernes dagsorden. Økonomien har potentiale til at blive en politisk *game changer*.

Jørgen Goul Andersen

Professor, Centre for Comparative Welfare Studies (CCWS)
Institut for Statskundskab, Aalborg Universitet

Mandag Morgen Blog 2015-02-14

Der er ikke længe til valget, og meningsmålingerne er så stabile, at de levner ringe tvivl om udfaldet. Alligevel kan den økonomiske udvikling i de kommende måneder vende så meget op og ned på den politiske dagsorden, at det kan gøre meningsmålingerne til skamme.

Vi har vænnet os så meget til økonomisk stagnation, at det er lige så svært at forestille sig et opsving, som det var at forestille sig krisen i 2009. Men mange forudsætninger er faktisk til stede.

I givet fald vil et opsving dog næppe få vælgere til automatisk at strømme til regeringen. Danmark hører ikke til de lande, hvor regeringers skæbner afgøres ud fra, hvordan det går med økonomien. Men et opsving kan ændre grundlaget for den politiske debat.

Noget lignende skete med modsat fortegn ved 2011-valget, hvor Lars Løkke Rasmussen fik vendt Venstres tilbagegang til fremgang og faktisk kun var en hårsbred fra at genvinde regeringsmagten, selvom meningsmålingerne indtil sommerferien havde vist en ret stabil 54-46-fordeling.

I 2011 var det eurokrisens forværring, der var *game changer*. Den drev vælgernes krisebevidsthed i vejret og satte en skrap sparedagsorden i EU, kulminerende med finanspagten i januar 2012. Det klimaskifte var S og SF's "Fair Forandring" ikke veltilpasset til – programmet blev vejet af vælgere og fundet for let.

I 2015 kan et økonomisk opsving forstyrre billedet tilsvarende. Det kan måske også friste regeringen til imod alle forudsigelser at skyde valget helt til efter sommerferien.

Økonomien, en konstant belastning

Det kom slet ikke til at gå med økonomien 2011-14, som regeringen havde håbet. S og SF gik til valg på en kickstart af den økonomiske vækst, men det kom der hverken ”kick” eller ”start” ud af.

Efter at de radikale havde tvunget S og SF til en skrap reformdagsorden, blev strategien at tage de ubehagelige ting hurtigt og håbe på, at fremgang og mildere politik sidst i valgperioden ville få skuffede vælgere til at vende tilbage. Men man havde ikke forudset, at reformmodstandere ville desertere til Dansk Folkeparti – endsige at DONG-salget i 2014 ville give bred protest oveni.

Og økonomien har skuffet fælt. Regeringen har forsøgt sig med *credit claiming* for de økonomiske resultater. Men det har klinget hult. Løkke kunne trods alt fremvise en vækst på 1,6 pct. i 2010 og 1,2 pct. i 2011. Men i 2012 gik økonomien tilbage med 0,7 pct., og i 2013 var det minus 0,5 pct. Selvom 2014 lander i et lille plus, bliver facit nul- eller minusvækst for regeringsårene 2012-2014.

Forventninger var der nok af, men alle tre år endte med at blive ”to tusind og træls”, som Margrethe Vestager formulerede det. Godt nok er dansk økonomi ”grundlæggende sund og stærk” – for at genbruge Anders Fogh Rasmussens standardvending – men vækstmæssigt er der få lande, hvor det er gået værre. Den indenlandske efterspørgsel har svigtet.

2015 kan blive anderledes

Indtil nu er alle tilløb til optimisme gjort til skamme, og det skal medgives, at bl.a. deflationsskræk og geopolitisk usikkerhed fortsat er et problem – herunder det undervurderede bagslag fra sanktionerne mod Rusland. Og i værste fald presset mod den danske krone. Opsvinget kan trække ud igen-igen, og det kan endda gå frygtelig galt. Men hvis der stadig er noget, der ligner tidligere tiders kickstart, burde der ske noget nu:

- Der må være et opsparat forbrugsbehov – husholdningernes forbrug er ikke vokset i syv år. Det minder om kickstarten i 1994 – bare mere.
- Boligprisfaldet er vendt i det meste af landet.
- Renten er faldet markant – til næsten nul, selv for 30-årige lån. Det minder også om 1994 – bare mere.
- Inflationen er foruroligende lav, men reallønnen stiger pænt.
- Bankerne er konsoliderede efter krisen, og Nationalbankens indlånsrente på minus 0,75 pct. giver incitament til at være mindre restriktive med långivning.
- Svækkelse af euro og dermed kroner styrker konkurrenceevnen.
- Hvis ECB’s kvantitative lempelser virker, vil det styrke efterspørgslen i det nære udland.

Hvis der stadig findes et stof, der hedder ketchup, så ligner ovenstående en opskrift på en ketchup-effekt. Mange faktorer er 1994 om igen. Eller 1984-86. I 1984, ’85 og ’86 lå væksten mellem 4 og 5 pct. årligt. I 1994 var den 5,3 pct. Privatforbruget steg med hhv. 3,4, 4,5 og 7,2 pct. i

1984-86 – og med 6,6 pct. i 1994. I begge tilfælde efter mange magre år, rentefald, bedre kreditmuligheder mv.

Kort sagt: Hvis danskerne stadig har et forbrugs- og boliginvesteringsgen tilbage, så burde det være svært at holde tilbage i 2015. I modsætning til tidligere under krisen oplever danskerne nu også privatøkonomisk fremgang (if. forbrugertillidsmålingerne). Og eksporten kan komme oveni.

Ny politisk dagsorden

Hvis (et overbevisende) opsving endelig kommer, vil det ikke nødvendigvis flytte vælgere i sig selv. Men det vil ændre den politiske dagsorden. Navnlig for oppositionen.

Venstre har efterhånden fået bakket en hel del ud af kravet om at skære velfærdsstaten tilbage. Det er formentlig klogt, hvis konjunktoren vender. Til gengæld forekommer det unødigt hasarderet at gøre det til et ultimativt krav at genindføre boligjobordningen med tilbagevirkende kraft. Godt nok er den slags ordninger populære, selvom de sjældent virker ret godt. Men Venstres krav tager slet ikke højde for et selv bærende opsving i økonomien – i dén situation er vælgerappellen mindre eller direkte negativ.

Til gengæld tager et opsving fx ikke kraften ud af et krav om fastfrysning af grundskylden. Det kunne blive fristende for Venstre at løbe med på dét krav – og her står regeringen svagt pga. bataljerne om vilkårlige vurderinger. I Danmark er de fleste økonomer enige om at elske boligskatte, men mange vælgere – også ofte lejere – er enige om at hade dem. En beskatning af gevinster som i Sverige ville have væsentlig højere legitimitet.

Givet de ovennævnte muligheder for at sadle om vil et opsving ikke nødvendigvis true Løkkes statsministerdrømme.

Men i tilfælde af, at vi atter kommer til at opleve noget, der ligner et ”normalt” økonomisk opsving efter en dyb og lang krise, kan den politiske dagsorden hurtigt ændres ganske radikalt. Det har ikke kun betydning for fordelingen mellem ”rød” og ”blå” blok. Det Konservative Folkeparti kunne få en tiltrængt chance for at genoplive sig selv.

Et andet spørgsmål er, hvordan et dagsordensskifte som følge af et opsving ville efterlade Dansk Folkeparti. Partiet trives godt, når flygtninge-/indvandrerpolitikken er i centrum. Men partiet har også videreudviklet sit andet ben: en kritik af blå og røde regerings højredrejede socialpolitik. Selv skattepolitik går an, så længe det drejer sig om at sikre, at de mindre velstillede får del i skattelettelserne. Men kan partiet også klare sig, hvis f.eks. boligskatte kommer højt på dagsordenen – eller vil det blive glemt?